

SALOMATLIK MAVZUSIDAGI MATNLARDA NUTQ MADANIYATINING IFODASI

Sultonova Aziza Gaybullayevna
MM2 O'TA-25 O'zbek tili va adabiyoti

Annotatsiya. Ushbu maqolada salomatlik mavzusidagi matnlarda nutq madaniyatining ifodalanish xususiyatlari tahlil qilinadi. Tibbiy-ommabop matnlarda aniqlik, ravonlik, tushunarlik, etik me'yorlarga rioya qilish hamda auditoriyaga mos kommunikativ yondashuvning ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, sog'lom turmush tarzini targ'ib etishda madaniy nutqning ta'sirchanligi va ijtimoiy ahamiyati ochib beriladi.

Kalit so'zlar: salomatlik, nutq madaniyati, tibbiy matn, kommunikatsiya, sog'lom turmush tarzi, etik me'yor, ommabop axborot.

Аннотация. В статье рассматриваются особенности выражения культуры речи в текстах на тему здоровья. Анализируется значение точности, ясности, доступности, соблюдения этических норм и коммуникативного подхода, соответствующего аудитории, в медицинско-популярных текстах. Также раскрывается роль культурной речи в пропаганде здорового образа жизни и её социальная значимость.

Ключевые слова: здоровье, культура речи, медицинский текст, коммуникация, здоровый образ жизни, этические нормы, популярная информация.

Annotation. This article examines the expression of speech culture in health-related texts. It analyzes the importance of accuracy, clarity, accessibility, ethical standards, and audience-oriented communication in popular medical texts. The article also highlights the role and social significance of cultured speech in promoting a healthy lifestyle.

Keywords: health, speech culture, medical text, communication, healthy lifestyle, ethical standards, popular information.

Kirish

Bugungi globallashuv, axborot almashinuvi va raqamli kommunikatsiya jarayonlari jadallashgan davrda salomatlik mavzusidagi matnlarning ijtimoiy ahamiyati tobora ortib bormoqda. Inson salomatligi, sog'lom turmush tarzi, kasalliklarning oldini olish, tibbiy madaniyatni shakllantirish va aholining sanitariya-gigiyenik savodxonligini oshirishga qaratilgan matnlar jamiyat hayotida muhim kommunikativ vosita sifatida namoyon bo'ladi. Bunday matnlar nafaqat tibbiy bilimlarni yetkazish, balki aholida sog'lom fikrlash, mas'uliyatli munosabat, profilaktik ong va ijtimoiy faollikni shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bois salomatlikka oid matnlarning mazmuni bilan bir qatorda, ularda qo'llaniladigan til vositalari, ifoda uslubi, nutq madaniyati va kommunikativ ta'sirchanlik darajasini ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Nutq madaniyati har qanday matnning ma'no aniqligi, mantiqiy izchilligi, uslubiy ravonligi va ijtimoiy ta'sirchanligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Ayniqsa, salomatlik mavzusidagi matnlarda nutq madaniyatiga rioya qilish alohida ahamiyat kasb etadi, chunki bunday matnlar keng auditoriyaga — turli yosh, kasb, bilim darajasi va ijtimoiy tajribaga ega bo'lgan kishilarga mo'ljallanadi. Tibbiy tushunchalarning murakkabligi, ilmiy atamalarning ko'pligi hamda salomatlik bilan bog'liq axborotlarning bevosita inson hayoti va ruhiy holatiga ta'sir ko'rsatishi ushbu matnlarda aniqlik, tushunarlik, ehtiyotkorlik va etik me'yorlarga qat'iy amal qilishni talab etadi.

Salomatlik mavzusidagi matnlarda nutq madaniyati, avvalo, tibbiy axborotni sodda, aniq va ishonchli shaklda ifodalashda namoyon bo'ladi. Bunda muallif yoki so'zlovchi ilmiylik va ommaboplik o'rtasidagi muvozanatni saqlashi lozim. Haddan tashqari murakkab terminlardan foydalanish oddiy o'quvchi yoki tinglovchining matnni to'liq anglashiga to'sqinlik qilishi mumkin. Aksincha, ilmiy asosga ega bo'lmagan soddalashtirishlar esa noto'g'ri xulosa chiqarish, vahima uyg'otish yoki salomatlikka zarar yetkazuvchi qarorlar qabul qilinishiga sabab bo'lishi ehtimoldan xoli emas. Shu jihatdan salomatlik matnlarida nutq madaniyati axborotning aniqligi, ilmiy asoslanganligi, tushunarlikligi va ijtimoiy mas'uliyat bilan ifodalanishi orqali baholanadi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi yana shundaki, bugungi kunda ommaviy axborot vositalari, internet saytlari, ijtimoiy tarmoqlar va reklama matnlarida salomatlikka oid turli axborotlar keng tarqalmoqda. Bunday axborotlar orasida ilmiy asoslangan, tibbiy madaniyatni oshirishga xizmat qiluvchi matnlar bilan bir qatorda, noto'g'ri talqin qilingan, hissiy ta'sirga asoslangan yoki tijoriy manfaatni ko'zlovchi matnlar ham uchraydi. Bu esa salomatlik mavzusidagi matnlarda nutq madaniyati, axborot mas'uliyati, etik yondashuv va kommunikativ savodxonlik masalalarini chuqur tahlil qilish zaruratini yuzaga keltiradi.

Shuningdek, salomatlik mavzusidagi matnlarda qo'llaniladigan leksik birliklar, terminlar, murojaat shakllari, ogohlantiruvchi va tavsiya beruvchi gap qurilmalari, emotsional-ekspressiv vositalar nutq madaniyatining muhim ko'rsatkichlari sifatida qaraladi. Bunday matnlarda bemor yoki o'quvchiga nisbatan hurmat, ehtiyotkorlik, dalillarga asoslanganlik, ortiqcha qo'rqitishdan tiyilish, tushunarli izohlash va ijobiy motivatsiya berish muhim kommunikativ tamoyillar hisoblanadi. Chunki salomatlik haqidagi matn insonning nafaqat bilimiga, balki ruhiy holati, xatti-harakati va hayot tarziga ham ta'sir ko'rsatadi.

Demak, salomatlik mavzusidagi matnlarda nutq madaniyatining ifodalanishini o'rganish tilshunoslik, kommunikatsiya nazariyasi, tibbiy madaniyat va ijtimoiy-ma'rifiy jarayonlar kesishmasida turgan dolzarb ilmiy masaladir. Ushbu maqolada salomatlikka oid matnlarda nutq madaniyatining asosiy ko'rinishlari, tibbiy axborotni yetkazishda aniqlik va tushunarlikning o'rni, etik-kommunikativ me'yorlarga amal

qilish zarurati hamda sog'lom turmush tarzini targ'ib etishda madaniy nutqning ijtimoiy vazifalari tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Salomatlik mavzusidagi matnlar mazmunan inson hayoti, jismoniy va ruhiy holati, kasalliklarning oldini olish, davolanish madaniyati, sog'lom turmush tarzini shakllantirish hamda tibbiy savodxonlikni oshirish bilan bevosita bog'liq bo'lgan matnlar sirasiga kiradi. Bunday matnlarning asosiy vazifasi faqat axborot yetkazishdan iborat emas, balki o'quvchi yoki tinglovchida salomatlikka nisbatan ongli munosabat, mas'uliyat, ehtiyotkorlik va ijobiy xulq-atvorni shakllantirishdan ham iboratdir. Shu sababli salomatlik mavzusidagi matnlarda nutq madaniyatining ifodalanishi alohida ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Chunki nutq madaniyati orqali tibbiy axborotning aniqligi, tushunarligi, ta'sirchanligi va ijtimoiy foydaliligi ta'minlanadi.

Nutq madaniyati tushunchasi til birliklaridan adabiy til me'yorlariga muvofiq, aniq, ravon, mantiqiy va maqsadga muvofiq foydalanishni anglatadi. Salomatlikka oid matnlarda bu mezonlar yanada mas'uliyatli tus oladi. Chunki bunday matnlarda beriladigan har bir ma'lumot insonning sog'lig'i, ruhiy holati yoki amaliy qarorlariga ta'sir qilishi mumkin. Masalan, kasallik belgilarini izohlash, profilaktik choralarni tavsiya etish, dori vositalari haqida umumiy ma'lumot berish yoki sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish jarayonida noto'g'ri, mujmal yoki qo'rqituvchi ifodalardan foydalanish o'quvchida xavotir, tushunmovchilik yoki noto'g'ri harakatlarni keltirib chiqarishi mumkin. Shuning uchun salomatlik matnlarida nutq madaniyati birinchi navbatda axborotning ishonchliligi va ehtiyotkor ifodalanishi bilan namoyon bo'ladi.

Salomatlik mavzusidagi matnlarda aniqlik nutq madaniyatining eng muhim belgilaridan biridir. Tibbiy axborotda tushunchalarning chalkash berilishi, terminlarning noto'g'ri qo'llanishi yoki umumiy gaplar orqali muhim ma'lumotlarning noaniq ifodalanishi matnning kommunikativ qiymatini pasaytiradi. Shu bois tibbiy-ommabop matnlarda har bir fikr mantiqiy asoslangan, izchil va tushunarli bo'lishi lozim. Masalan, "sog'lom ovqatlanish foydali" degan umumiy ifoda o'rniga, ovqatlanish tartibi, mahsulotlar xilma-xilligi, me'yor, suv iste'moli va jismoniy faollik bilan bog'liq aniqroq tavsiyalar berilishi matnning ma'rifiy ahamiyatini oshiradi. Bunday yondashuv o'quvchini mavhum tasavvurlardan amaliy tushunchalarga olib keladi.

Tushunarlilik ham salomatlik matnlarida nutq madaniyatining muhim ko'rsatkichidir. Tibbiyot sohasi o'ziga xos murakkab terminologiyaga ega bo'lgani sababli, bunday matnlar keng ommaga mo'ljallanganda atamalar izohlanib berilishi zarur. Ilmiy-tibbiy terminlarning haddan tashqari ko'p ishlatilishi oddiy o'quvchining matnni anglashiga to'sqinlik qiladi. Shu bilan birga, terminlardan butunlay voz kechish ham to'g'ri emas, chunki bu matnning ilmiy aniqligini pasaytirishi mumkin. Demak, salomatlik mavzusidagi matnlarda ilmiylik va ommaboplik o'rtasidagi muvozanat saqlanishi kerak. Bu muvozanat nutq madaniyatining asosiy ko'rinishlaridan biri sifatida baholanadi.

Bunday matnlarda uslubiy ravonlik ham muhim ahamiyatga ega. Salomatlik haqida yozilgan matn o'quvchiga og'ir, quruq va murakkab ko'rinmasligi, aksincha, ravon, izchil va tushunarli tarzda bayon etilishi lozim. Gaplarning haddan tashqari cho'zilishi, ortiqcha takrorlar, mantiqiy bog'lanishning sustligi yoki bir mavzudan ikkinchisiga keskin o'tish matnning qabul qilinishini qiyinlashtiradi. Ravon nutq esa o'quvchining diqqatini saqlab turadi, axborotni bosqichma-bosqich anglashga yordam beradi hamda matnning ta'sirchanligini oshiradi. Ayniqsa, sog'lom turmush tarzini targ'ib qiluvchi maqola, risola, reklama, ijtimoiy tarmoq posti yoki tibbiy maslahat matnlarida ravonlik alohida ahamiyat kasb etadi.

Salomatlik mavzusidagi matnlarda etik me'yorlarga rioya qilish nutq madaniyatining ajralmas tarkibiy qismidir. Chunki sog'liq bilan bog'liq axborot insonning shaxsiy hayoti, ruhiy holati va ijtimoiy sezgirligi bilan bog'liq bo'ladi. Bemor, kasallik, nogironlik, ruhiy salomatlik, ayollar va bolalar salomatligi, qarilik, surunkali kasalliklar kabi mavzularda ehtiyotkor, hurmatli va inson sha'nini kamsitmaydigan ifodalardan foydalanish zarur. Masalan, kasallikka chalingan shaxs haqida ayblovchi yoki salbiy tamg'alovchi so'zlarni ishlatish nutq madaniyatiga zid hisoblanadi. Bunday vaziyatlarda insonparvar, dalillarga asoslangan va hurmatli yondashuv matnning axloqiy qiymatini oshiradi.

Salomatlik matnlarida kommunikativ mas'uliyat ham muhim o'rin tutadi. Muallif yoki so'zlovchi berayotgan ma'lumotining auditoriyaga qanday ta'sir qilishini hisobga olishi kerak. Ayniqsa, kasallik xavfi, epidemiyalar, dori vositalari, emlash, parhez, homiladorlik, bolalar salomatligi va ruhiy salomatlik kabi mavzularda noto'g'ri yoki biryoqlama axborot berish jamiyatda vahima, ishonchsizlik yoki zararli xatti-harakatlarga sabab bo'lishi mumkin. Shuning uchun salomatlik mavzusidagi matnlarda "mutlaqo davolaydi", "tezda yo'q qiladi", "hamma uchun foydali", "zarari yo'q" kabi qat'iy va ilmiy asoslanmagan iboralardan ehtiyot bo'lish lozim. Bunday ifodalar o'rniga tavsiya, ehtimol, shifokor maslahati, individual holat va profilaktik yondashuv kabi tushunchalar madaniy nutq talablari asosida qo'llanishi maqsadga muvofiqdir.

Nutq madaniyatining yana bir muhim jihati — salomatlik matnlarida ijobiy motivatsion ohangning mavjudligidir. Sog'lom turmush tarziga oid matnlar insonni qo'rqitish yoki ayblash orqali emas, balki ongli tanlovga undash, foydali odatlarni shakllantirish va o'z salomatligiga mas'uliyat bilan qarashga chaqirish orqali samarali bo'ladi. Masalan, "agar sport bilan shug'ullanmasangiz, kasal bo'lasiz" kabi qo'rqituvchi ifoda o'rniga "muntazam jismoniy faollik yurak-qon tomir tizimini mustahkamlashga, kayfiyatni yaxshilashga va umumiy bardoshlilikni oshirishga yordam beradi" tarzidagi ifoda madaniy va ijobiy kommunikativ yondashuvni namoyon etadi.

Salomatlik mavzusidagi matnlarda leksik birliklarning tanlanishi ham nutq madaniyati darajasini belgilaydi. Bunday matnlarda adabiy til me'yorlariga mos, aniq ma'noli, ortiqcha hissiy bo'yoqqa ega bo'lmagan so'zlardan foydalanish lozim. Og'zaki nutqqa xos qo'pol, noaniq yoki xalqona iboralarni ilmiy-ommabop tibbiy matnlarda haddan tashqari ko'p qo'llash matnning ilmiy va madaniy saviyasini pasaytiradi. Biroq

matn ommaga mo'ljallangan bo'lsa, unda haddan ziyod rasmiy va murakkab ifodalar ham o'quvchi bilan muloqot samaradorligini kamaytirishi mumkin. Demak, leksik tanlovda mavzu, auditoriya, matn turi va kommunikativ maqsad hisobga olinishi zarur.

Grammatik jihatdan to'g'ri tuzilgan gaplar, mantiqiy bog'lovchilar, sabab-oqibat munosabatlarini ifodalovchi vositalar, izohlovchi birliklar salomatlik matnlarining tushunarligini kuchaytiradi. Masalan, "noto'g'ri ovqatlanish organizmga salbiy ta'sir qiladi" degan fikrni "noto'g'ri ovqatlanish moddalar almashinuvinining buzilishiga, ortiqcha vazn to'planishiga va ayrim surunkali kasalliklar xavfining oshishiga olib kelishi mumkin" tarzida izohlash matnning ilmiy va mantiqiy asosini kuchaytiradi. Bunda nutq madaniyati fikrni faqat to'g'ri yozish emas, balki uni izchil, asosli va o'quvchiga tushunarli tarzda yetkazish orqali namoyon bo'ladi.

Salomatlik mavzusidagi matnlarda murojaat shakllari ham alohida ahamiyatga ega. O'quvchiga bevosita murojaat qilish, uni sog'lom turmush tarziga undash, profilaktik choralarni tushuntirish jarayonida muloyim, hurmatli va ishonch uyg'otuvchi ohang zarur. "Siz albatta bunday qilishingiz kerak" kabi buyruq ohangi ayrim holatlarda keskin tuyulishi mumkin. Buning o'rniga "mutaxassislar bunday holatda quyidagi tavsiyalarga amal qilishni maqsadga muvofiq deb hisoblaydi" yoki "salomatlikni asrash uchun quyidagi odatlarga e'tibor qaratish foydali bo'lishi mumkin" kabi yumshoq va madaniy ifodalar samaraliroq hisoblanadi. Bu usul o'quvchida qarshilik emas, balki ishonch va qabul qilish kayfiyatini shakllantiradi.

Ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarda salomatlikka oid matnlarning keng tarqalishi nutq madaniyati masalasini yanada dolzarb qiladi. Bugungi kunda qisqa postlar, reklama matnlari, bloglar, tibbiy maslahatlar, infografikalar va videoroliklar orqali aholi turli salomatlik axborotlarini qabul qilmoqda. Bunday sharoitda matnning qisqaligi axborot sifati pasayishiga olib kelmasligi kerak. Aksincha, qisqa matnlarda ham aniqlik, ishonchlilik, ehtiyotkorlik va etik ifoda saqlanishi zarur. Ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlarda "tezkor davolanish", "mo'jizaviy vosita", "shifokorsiz yechim" kabi iboralar nutq madaniyati va axborot mas'uliyati talablariga zid bo'lib, o'quvchini chalg'itishi mumkin.

Salomatlik mavzusidagi matnlarda nutq madaniyati tibbiy savodxonlikni oshirishga xizmat qiladi. Tibbiy savodxonlik faqat kasallik nomlarini bilish emas, balki salomatlikka oid axborotni to'g'ri tushunish, uni baholash va hayotda qo'llay olish ko'nikmasidir. Madaniy, aniq va tushunarli nutq orqali berilgan matn o'quvchining bilimini oshiradi, noto'g'ri qarashlarni kamaytiradi va shifokor bilan ongli muloqot qilishiga yordam beradi. Shuning uchun tibbiy-ommabop matnlar mualliflari nafaqat mavzu mazmunini, balki til va uslub mas'uliyatini ham chuqur his etishlari lozim.

Shuningdek, salomatlikka oid matnlarda milliy madaniyat, mentalitet va ijtimoiy qadriyatlar ham hisobga olinishi kerak. Har bir jamiyatda sog'liq, kasallik, davolanish, ovqatlanish, oilaviy parvarish va profilaktika bilan bog'liq qarashlar mavjud. Matn muallifi ana shu ijtimoiy-madaniy xususiyatlarni e'tiborga olgan holda fikr bildirsa, matnning ta'sirchanligi ortadi. Biroq milliy qarashlar ilmiy asoslangan tibbiy

tavsiyalarga zid kelmasligi zarur. Nutq madaniyati aynan shu nuqtada ilmiy bilim, xalqona tushuncha va ijtimoiy qadriyatlar o'rtasida muvozanatni ta'minlovchi vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Salomatlik mavzusidagi matnlarda frazeologik birliklar, metaforalar va emotsional-ekspressiv vositalardan ham ehtiyotkorlik bilan foydalanish lozim. Masalan, "kasallik bilan kurashish", "salomatlik — bebaho boylik", "sog'lom hayot sari qadam" kabi ifodalar matnga ta'sirchanlik beradi. Biroq haddan tashqari obrazlilik yoki dramatik ifodalar tibbiy axborotning obyektivligini pasaytirishi mumkin. Shu bois bunday vositalar ilmiy-ommabop matnning maqsadiga mos, me'yorida va aniq mazmunga xizmat qilgan holda qo'llanishi kerak.

Umuman olganda, salomatlik mavzusidagi matnlarda nutq madaniyatining ifodasi bir necha asosiy mezonlar orqali namoyon bo'ladi: axborotning ilmiy asoslanganligi, fikrning aniqligi, terminlarning to'g'ri va izohli qo'llanishi, matnning ravonligi, etik me'yorlarga rioya qilinishi, auditoriyaga mos uslub tanlanishi, ijobiy motivatsion ohangning mavjudligi hamda kommunikativ mas'uliyatning ta'minlanishi. Ushbu mezonlar o'zaro uyg'unlashgandagina salomatlikka oid matn ijtimoiy foydali, ma'rifiy va ta'sirchan kommunikativ vositaga aylanadi. Shu jihatdan salomatlik mavzusidagi matnlarni tilshunoslik nuqtayi nazaridan tahlil qilish nafaqat nutq madaniyatini rivojlantirish, balki jamiyatda tibbiy madaniyat va sog'lom turmush tarzini shakllantirish uchun ham muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega.

Xulosa

Salomatlik mavzusidagi matnlarda nutq madaniyatining ifodalanishi tibbiy axborotni jamiyatga to'g'ri, aniq, tushunarli va ta'sirchan yetkazishning muhim sharti hisoblanadi. Bunday matnlar inson salomatligi, sog'lom turmush tarzi, kasalliklarning oldini olish, profilaktika va tibbiy savodxonlikni oshirish bilan bevosita bog'liq bo'lgani sababli ularda har bir so'z, ibora va uslubiy vosita alohida mas'uliyat bilan tanlanishi lozim. Salomatlikka oid matnlarda noaniqlik, ortiqcha murakkablik, vahima uyg'otuvchi ifodalar yoki ilmiy asoslanmagan da'volar o'quvchi ongida noto'g'ri tasavvur hosil qilishi mumkin. Shu bois mazkur turdagi matnlarda nutq madaniyati nafaqat til me'yorlariga rioya qilish, balki axborot mas'uliyati, etik yondashuv va kommunikativ samaradorlik bilan ham belgilanadi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, salomatlik mavzusidagi matnlarda nutq madaniyati, avvalo, aniqlik, mantiqiy izchillik, tushunarlilik, ilmiylik va ommaboplik uyg'unligi orqali namoyon bo'ladi. Tibbiy terminlardan o'rinli foydalanish, ularni zarur hollarda izohlash, murakkab tushunchalarni oddiy va ravon tilda tushuntirish matnning qabul qilinishini yengillashtiradi. Shuningdek, bemor, o'quvchi yoki keng jamoatchilikka qaratilgan murojaatlarda hurmat, ehtiyotkorlik, ishonch uyg'otuvchi ohang va insonparvarlik tamoyillari muhim ahamiyat kasb etadi.

Salomatlikka oid matnlarning asosiy vazifasi faqat ma'lumot berish emas, balki insonlarda sog'lom turmush tarziga bo'lgan ongli munosabatni shakllantirish, profilaktik madaniyatni kuchaytirish va tibbiy savodxonlikni oshirishdan iboratdir.

Shu jihatdan bunday matnlarda nutq madaniyati ijtimoiy-ma'rifiy vazifani bajaradi. Madaniy, aniq va asosli nutq orqali berilgan salomatlik axboroti o'quvchida ishonch hosil qiladi, uni sog'lig'iga mas'uliyat bilan yondashishga undaydi hamda noto'g'ri qarashlarning oldini olishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, salomatlik mavzusidagi matnlarda nutq madaniyatining yuqori darajada ifodalanishi tibbiy kommunikatsiya sifati, aholining sog'liq haqidagi bilimlari va jamiyatda sog'lom turmush tarzini targ'ib etish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu sababli mazkur mavzuni tilshunoslik, kommunikatsiya madaniyati va tibbiy-ma'rifiy axborotlar tahlili doirasida yanada chuqur o'rganish dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Tavsiyalar

Salomatlik mavzusidagi matnlarni yaratishda tibbiy axborotning ilmiy asoslanganligi, aniqligi va ishonchliligiga alohida e'tibor qaratish lozim. Har qanday tavsiya yoki ma'lumot dalillarga asoslangan, ehtiyotkor va mas'uliyatli tarzda ifodalanishi kerak.

Tibbiy terminlar keng ommaga mo'ljallangan matnlarda izoh bilan berilishi maqsadga muvofiq. Murakkab ilmiy tushunchalarni sodda, ravon va o'quvchi uchun tushunarli tilda bayon qilish salomatlik matnlarining kommunikativ samaradorligini oshiradi.

Salomatlikka oid matnlarda vahima uyg'otuvchi, keskin, qo'rqituvchi yoki mutlaq da'vo bildiruvchi iboralardan foydalanmaslik kerak. "To'liq davolaydi", "zarari yo'q", "hamma uchun foydali" kabi ilmiy jihatdan asoslanmagan ifodalar o'rniga ehtimollik, shifokor maslahati, individual holat va profilaktik yondashuvga asoslangan madaniy ifodalar qo'llanishi zarur.

Bemorlar, nogironligi bo'lgan shaxslar, bolalar, keksalar, ayollar salomatligi va ruhiy salomatlik bilan bog'liq mavzularda etik me'yorlarga qat'iy rioya qilish lozim. Matnlarda inson sha'nini kamsitmaydigan, hurmatli va insonparvar ifodalar ishlatilishi zarur.

Ommaviy axborot vositalari, internet saytlari va ijtimoiy tarmoqlarda salomatlikka oid matnlarni tayyorlovchi mualliflar nutq madaniyati, tibbiy savodxonlik va axborot mas'uliyati bo'yicha yetarli bilimga ega bo'lishlari kerak. Bu noto'g'ri, biryoqlama yoki zararli axborotlarning tarqalishining oldini oladi.

Salomatlik mavzusidagi matnlarda ijobiy motivatsion ohangdan foydalanish tavsiya etiladi. O'quvchini ayblash yoki qo'rqitish o'rniga uni sog'lom odatlarga undash, foydali tavsiyalar berish va o'z salomatligiga mas'uliyatli munosabatda bo'lishga yo'naltirish samaraliroq hisoblanadi.

Tibbiy-ommabop matnlarni yaratishda tilshunoslar, jurnalistlar, shifokorlar va kommunikatsiya mutaxassislari hamkorligini kuchaytirish maqsadga muvofiq. Bunday hamkorlik matnlarning ilmiy ishonchliligi, uslubiy ravonligi va ijtimoiy ta'sirchanligini oshiradi.

Kelgusida salomatlik mavzusidagi matnlarni gazeta-jurnal, televideniye, internet nashrlari va ijtimoiy tarmoqlar misolida qiyosiy tahlil qilish, ulardagi nutq madaniyati mezonlarini aniqlash hamda tibbiy kommunikatsiyaning samarali lingvistik modellarini ishlab chiqish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mahmudov N., Rafiyev A., Yo'ldoshev I. Nutq madaniyati va davlat tilida ish yuritish. — Toshkent: Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2013. — 144 b.
2. Mahmudov N. O'qituvchi nutqi madaniyati. — Toshkent: Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2009.
3. Qo'ng'urov R., Begmatov E., Tojiyev Yo. Nutq madaniyati va uslubiyat asoslari. — Toshkent: O'qituvchi, 1992.
4. Qudratov T. Nutq madaniyati asoslari. — Toshkent: O'qituvchi, 1993.
5. Begmatov E. O'zbek nutqi madaniyati ocherklari. — Toshkent: Fan, 1988.
6. Begmatov E. Notiqning nodir boyligi. — Toshkent: O'zbekiston, 1980.
7. Abdurahmonov H., Mahmudov N. So'z etikasi. — Toshkent: Fan, 1981.
8. G'ulomov A., Qobilova B. Nutq o'stirish mashg'ulotlari. — Toshkent: O'qituvchi, 1995.
9. Shomaqsudov A., Rasulov I., Qo'ng'urov R., Rustamov H. O'zbek tili stilistikasi. — Toshkent: O'qituvchi, 1983.
10. Sultonsaidova S., Sharipova O'. O'zbek tili stilistikasi. — Toshkent: Yurist-media markazi, 2009. — 112 b.
11. Muhiddinova X., Xudoyberganova D., Umirov I. va boshq. Hozirgi o'zbek adabiy tili. — Toshkent: O'qituvchi, 2006. — 208 b.
12. Pardayev A., Ro'ziyev F., Mahamadaliyev X. Jurnalistikada til va ifoda. — Toshkent: Istiqlol, 2006.
13. Qilichev E. O'zbek tilining amaliy stilistikasi. — Toshkent, 1999.
14. Safarov Sh. Pragmalingvistika. — Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2008.
15. Hakimov M. O'zbek pragmalingvistikasi asoslari. — Toshkent: Akademnashr, 2013.
16. Arziqulov R. Sog'lom turmush tarzi asoslari. — Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2009. — 248 b.
17. Arziqulov R. Sog'lom turmush tarzi asoslari: valeologiya. — Toshkent, 2005.